

Op het Franse platteland waar ik mijn vakanties doorbreng, is het volstrekt gebruikelijk om je hond onmiddellijk aan te lijnen als je in de verte iemand met een andere hond ziet aankomen. In het begin dacht ik dat dit betekende dat de hond die zo haastig aan de lijn werd geslagen niet te vertrouwen of zelfs agressief zou zijn. Maar steeds bleek dit niet zo te zijn. Tot mijn verbazing was eerder het tegendeel waar: de honden bleken bij nadering ontspannen, vriendelijk en verre van agressief te zijn.

Ook vermeed ik aanvankelijk dorpen en boerderijen op onze wandelingen, huiverig dat mijn honden te grazen zouden worden genomen door de woeste blaffers die ik al van verre hoorde. Maar al die keren dat ik toch door een dorp of gehucht moest, gebeurde er niets. Geen agressieve hond te bekennen (soms wel hele vriendelijke). Agressieve honden, zo leerde ik al snel, worden zelden uitgelaten en zeker niet losgelaten op openbare plaatsen. Ze zitten achter een hek, in een afgesloten ruimte of liggen aan de ketting. Tegenwoordig marcheer ik dus vrolijk voort in plaats van omtrekkende bewegingen te maken. Althans, bijna vrolijk, want de vraag of ik niet toch een 'terrorist' op mijn pad zal aantreffen, houdt me nog steeds wel enigszins bezig.

Verschil

Die huiverigheid voor loslopende honden die op de mijne afstormen en de automatische gedachte dat iedere hond die plotseling wordt aangelijnd wel een agressieve zal zijn, maakte me bewust van het grote verschil tussen de Franse en de Nederlandse gewoontes. Hier lopen honden in het park of bos in principe los. Het je van verre toegeroepen "hij doet niets" zegt in ons land niets over de vriendelijkheid van de aanstormende hond. Je moet dat maar afwachten. Ergens schijnt in de loop der jaren namelijk de mening in de hoofden van vele hondenbezitters te hebben postgevat, dat het normaal is als een hond zich al dan niet vriendelijk op een onbekende hond stort. Er is nauwelijks begrip voor dat tal van honden niet gediend zijn van zo'n benadering en er narrig op reageren. Of zich er erg door bedreigd voelen, in de stress schieten en van zich af bijten. Een dergelijke reactie vindt men doorgaans *niet* normaal en een goed excuus voor de eigen hond om er eens even flink bovenop te timmeren. Men denkt dan bovendien nogal eens dat de honden bezig zijn de rangorde te regelen.

Savoir vivre

Het verschil tussen wat Fransen normaal vinden (aanlijnen) en wat Nederlanders normaal vinden (los laten lopen), weerspiegelt een belangrijk cultuurverschil. Voor Fransen staat '*savoir vivre*' hoog in het vaandel zeker op het platteland - in de steden is het begrip wellicht aan wat erosie onderhevig. '*Savoir vivre*' betekent niet, zoals men vaak denkt, 'van het leven genieten', maar 'je weten te gedragen'. Het betekent dat je beleefd bent, zorgt dat niemand aanstoot neemt aan je gedrag en vooral dat je niemand overlast bezorgt. Vanaf heel jong worden Franse kinderen opgevoed om zich in het openbaar ingetogen te gedragen. Ongeremde uitingen van plezier die veel kinderen eigen zijn, zoals rondrennen, door het gesprek van volwassenen heen praten, hard praten, schreeuwen of gillen worden van het begin af aan ingedamd. Het is illustratief om eens in een Frans restaurant te kijken hoe het daar toegaat. Kinderen worden geacht op hun stoel te blijven zitten en op normale toon te praten. Als ze dat niet doen worden ze onmiddellijk op zachte toon daartoe dringend gemaand. Als ze

te jong zijn om vermaand te worden of als ze het niet meer volhouden, worden ze afgevoerd naar buiten. Dat geldt ook voor baby's die gaan huilen. Buiten wordt aandacht aan de kinderen besteed, iets leuks met ze gedaan, mogen ze even spelen of worden ze gesust. Pas als de stoom weer van de ketel is en ze zich weer rustig gedragen of niet meer huilen worden ze mee terug naar binnen genomen. En als het eens een keer uit de hand loopt en de ouders grijpen niet in, dan worden ze daar al heel snel op aangesproken door de andere gasten.

Voor Franse honden geldt iets dergelijks. Puppies en volwassen honden die zich ongeremd gedragen, naar andere honden toe hollen of tegen vreemde mensen opspringen worden aangeliind voordat het zover komt. Dat geldt ook voor honden die dit zelfs helemaal niet doen of die in principe goed terugroepbaar zijn. Het aanlijnen is dan ook niet alleen bedoeld om overlast te voorkomen, maar ook een signaal naar de andere hondenbezitter dat men deze heeft gesignaleerd en bij voorbaat rekening met hem houdt.

Overdreven

Voor Nederlanders komt dit nogal snel overdreven over. De hond 'doet' toch immers niets? Wij trekken de grens waar we vinden dat iemand last heeft van ons, van ons kind of van onze hond heel ergens anders. Wij hechten meer belang aan individuele ontplooiing en aan individuele vrijheid. Wij vinden dat ieders recht. Iedereen moet zichzelf kunnen zijn, kind kunnen zijn, hond kunnen zijn. Daarbij stellen we ook wel grenzen, maar die trekken we niet waar mensen/kinderen/honden mogelijkerwijs in de visie van een ander overlast kunnen bezorgen. Bij ons ligt de grens pas waar ze dat aantoonbaar en tastbaar doen. In de praktijk betekent dat bij een hond agressie in de vorm van bijten of geluidsoverlast in de vorm van onafgebroken blaffen of jammeren.

Biologisch principe

Dat wij de grens op een ander punt trekken, hangt waarschijnlijk samen met tal van complexe maatschappelijke ontwikkelingen die van land tot land kunnen verschillen. Achter beleefde omgangsvormen - rituelen waardoor gedrag voorspelbaar wordt en men snel in staat wordt gesteld het gedrag op elkaar aan te passen – gaat echter ook een belangrijk sociaal-biologisch principe schuil. Ze maken de kans kleiner dat je slachtoffer wordt van onderlinge agressie; anders gezegd, ze maken je overlevingskansen groter. Het zijn sociale smeermiddelen die mensen (en dieren) in staat stellen confrontaties uit de weg te gaan. Die beleefde omgangsvormen moet je echter wel leren. Je moet weten welke ze zijn en wat ermee bedoeld wordt. Dat leren gaat het gemakkelijkst als je samen opgroeit in een stabiele omgeving waar de meeste mensen dezelfde normen en waarden hebben - zoals op het Franse platteland vaak het geval is. Je hebt dan al gauw aan een half woord of gebaar genoeg.

In sterk verstedelijkte, multiculturele gebieden, waar het een komen en gaan van allerlei mensen met verschillende omgangsvormen kost het begrijpen van elkaars manier van doen veel meer moeite, doordat je elkaar persoonlijk minder goed kent en ook minder bekend bent met elkaars gewoontes, cultuur, taal en gedragingen. Als er dan - om wat voor reden dan ook - geen overkoepelende beleefde omgangsvormen zijn die algemeen zijn aangeleerd en ook worden nageleefd, is de kans op misverstanden - en dus ook op agressie - vele malen groter; zeker wanneer je ook nog eens hutje-mudje op elkaar zit gepakt. Om te voorkomen dat alledaagse irritaties tot uitbarstingen leiden, staan er dan globaal gezien nog twee andere wegen open: je gaat elkaar zoveel mogelijk uit de weg of je vergroot je tolerantie. Misschien is het door dat laatste dat we in Nederland vaak onze schouders ophalen en roepen: "moet kunnen", soms ook tegen beter weten in.

Weinig keus.

Voor onze honden is er weinig keus. Zij worden in ons kielzog meegesleurd. Je kunt er natuurlijk over twisten wat beter is voor hond en mens, de Franse of de Nederlandse mentaliteit. Maar zoals gebruikelijk hebben beide voor- en nadelen. De Franse beleefdheidsregel om geen overlast te veroorzaken, legt het individu (mens en dier) beperkingen op en gaat dus ten koste van de individuele vrijheid. Omdat er weinig aandacht is voor het individuele 'hond-zijn', is er vaak minder begrip voor emoties en natuurlijke behoeftes van honden. Ook lijkt de kennis over de wijze waarop ongewenst gedrag op een hondvriendelijke manier in banen kan worden geleid niet erg wijdverbreid te zijn. Dat leidt in de praktijk soms tot schrijnende gevallen van honden die fysiek mishandeld worden en hun dagen aan de ketting of in een schuur slijten. Of tot honden die erg bang zijn voor mensen of honden omdat ze als pup nooit goed gesocialiseerd zijn en daar ook nooit verder de kans voor hebben gekregen. Honden die uit zichzelf erg vriendelijk, gemakkelijk trainbaar en sociaal zijn, die op het erf blijven en niet de kippen van de burens doodbijten, hebben het echter meestal lang niet slecht. Ze kunnen vaak gaan en staan waar ze willen. Daar is bovendien ook ruimte genoeg voor. De kans dat ze een slechte ervaring met andere honden opdoen is gering. Bovendien mogen ze vaak overal mee naar toe. Fransen zijn uitermate tolerant in het overal toelaten van honden, omdat ze weten dat een hond die meekomt met zijn baas vriendelijk is en onder controle gehouden zal worden. Het is in mijn ruime ervaring bijvoorbeeld haast nooit een probleem om drie honden mee op een hotelkamer of in een restaurant te nemen. Ik heb in Franse restaurants gezeten – van eenvoudig tot superchique - waar bijna iedereen een hond onder tafel had. Ik heb probleemloos honden meegenomen op rondleidingen door kastelen en musea. De Fransen vinden het allemaal best en lief en aardig; komen vaak met een bakje water voor je hond aandraven. Hooguit betaal je in een hotel wat extra voor de schoonmaak aan haren en vieze poten.

Het is nu eenmaal een hond.

In Nederland is er veel aandacht en begrip voor het hond-zijn. Met een 'het is nu eenmaal een hond' of 'honden doen dat nu eenmaal zo' wordt veel gedrag verklaard en normaal gevonden. Voor veel honden is dit een zegen omdat hun emoties en behoeftes worden erkend en begrepen. Het nadeel van onze tolerante 'moet kunnen' mentaliteit is echter dat de grenzen van wat acceptabel is steeds een heel klein beetje verder worden opgerekt. Simpelweg doordat degenen die hierin de meeste ruimte nemen die ook krijgen. Hierdoor komt er ook ruimte voor gedrag dat andere mensen en andere honden onprettig vinden.

Ruimte nemen gaat bovendien in ons kleine overbevolkte landje ook al heel gauw ten koste van de ruimte van een ander. Letterlijk. Overal zijn mensen, overal zijn honden. Uitwijkmogelijkheden zijn er nauwelijks. Elkaar uit de weg gaan in een land waar we met zijn allen gedwongen zijn te recreëren op de vierkante millimeter, is moeilijk. Dus schikken we onder het motto 'moet kunnen' noodgedwongen nog weer verder in.

Voor veel van onze honden is het gedwongen meedoen aan onze 'moet kunnen' filosofie geen pretje. Honden zijn weliswaar sociaal levende dieren, maar ze zijn ook territoriaal – al verschilt de mate waarin per ras. Veel honden houden graag een beetje afstand tot vreemde honden. Het voortdurend een beperkte ruimte moeten delen met grote aantallen vreemde en minder vreemde honden is voor velen dan ook een grote aanslag op hun aanpassingsvermogen. Weliswaar hebben honden een heel scala aan eigen beleefdheidsregels en signalen waarmee ze hun persoonlijke zone afschermen, maar er zijn ook nogal wat

‘cultuurverschillen’ waardoor ze elkaar niet altijd even goed begrijpen of respecteren. Honden die van hun moeder en nestgenoten in de vorm van corrigerende signalen geen ‘manieren’ in de omgang hebben geleerd, weten bijvoorbeeld niet beter dan dat ze zich bij een andere hond alles ongestraft kunnen permitteren. Ze duwen hun neus overal ongevraagd in of proberen een andere hond af te raggen zonder op te merken dat dit niet gewaardeerd wordt. Ook worden door rastypische verschillen in staarhouding en stand van de oren de meer subtiele signalen niet door ieder hond even goed opgepikt. De verhoudingen komen dan behoorlijk onder druk te staan.

Er is echter bij veel hondenbezitters maar weinig oog voor dat veel ontmoetingen tussen honden gepaard gaan met latente agressie of met angst; dat ‘leuk spelen’ vaak helemaal niet zo leuk spelen is, maar het met de moed der wanhoop trachten te ontkomen aan het opdringerige gedrag van een andere hond. Natuurlijk, veel honden laten de invasie van andere honden gelaten over zich heen komen, maar dat betekent niet dat ze het fijn vinden.

Meedenken

We kunnen uiteraard steeds weer onze schouders ophalen of denken: “stel je niet zo aan”. Dan schikken we in tot er niets meer in te schikken valt. Want ook inschikkelijkheid heeft zo zijn grenzen. Alleen moeten we dan niet verbaasd zijn dat er een bom barst, uit angst of uit onvermijdelijk opgekropte frustratie.

Voor onze honden (en waarschijnlijk ook voor onszelf) zou het prettig zijn als we dat voorkomen door een beetje meer rekening met elkaar te houden. Het is duidelijk dat de Franse oplossing (aldoor preventief aanlijnen) hier geen optie is. Als je je hond iedere keer aan de lijn zou moeten doen als je iemand tegenkomt, kun je wel aan de gang blijven. Je hond zou nooit meer los kunnen lopen en dat is nou ook niet de bedoeling.

Maar... er zijn wel dingen waar je op kunt letten. Door je een beetje behulpzaam op te stellen en niet alles op zijn beloop te laten, kunnen we het honden vaak wat gemakkelijker maken. Ik zet er een paar voor u op een rijtje:

- Veel honden hebben niet zo’n zin in sociaal contact of zijn bang voor andere honden. Ze laten dit merken door weg of om te lopen als uw hond er aan komt. Probeer er dan voor te zorgen dat uw hond, hoe vriendelijk hij ook is, niet naar de andere hond toegaat.
- Voor veel honden is het bedreigend of beangstigend als een vreemde hond, hoe vriendelijk of speels ook, in volle vaart recht op ze af komt stormen. Probeer te voorkomen dat uw hond die gewoonte ontwikkelt.
- Als een hond in een losloopgebied aan de lijn zit, is dat meestal niet voor niets. De hond kan agressief zijn, of loops, of oud, of herstellende van een operatie of blessure. Lijn in dat geval uw hond ook aan of houd hem op zijn minst uit de buurt van de aangelijnde hond.
- Voor veel honden is het beangstigend als een groepje honden tegelijkertijd op ze afkomt. Ze voelen zich dan overvallen en kunnen het niet meer overzien. Bent u met meerdere honden probeer dit dan te voorkomen. Laat de honden liever een voor een kennismaken.
- Sommige honden voelen zich geïntimideerd door een andere hond. Ze gaan dan vaak (half) liggen en durven niet meer te bewegen of achter hun baas aan te lopen. Wees dan zo aardig om uw hond bij u te roepen.
- Sommige honden weten niet van ophouden. Gaat uw hond maar door met springen, dansen en uitdagen ondanks de signalen van een andere hond -negeren, afsnauwen,

weglopen- dat dit niet op prijs wordt gesteld? Respecteer dan de behoeften van de andere hond en zorg ervoor dat uw hond hem niet meer lastig valt.

- Veel honden gaan uit hun bol als ze in de auto zitten en er loopt een vreemde hond om de auto. Soms uit vreugde, soms omdat ze hun auto (= hun territorium) verdedigen. Maak het de honden en hun eigenaar niet moeilijk en laat uw hond dus niet naar de (net) geparkeerde auto's gaan waar honden in zitten.
- Drie is vaak te veel, niet alleen bij kinderen, maar ook bij honden. Als twee honden leuk samen spelen, laat uw hond zich er dan niet mee bemoeien.
- Sommige honden vinden het geweldig om wild te spelen. Maar als het té wild wordt, is het vaak voor een van beide niet meer zo leuk. De kans dat ze elkaar pijn doen is groot. Let dus goed op, zeker als honden in grootte of kracht verschillen. Breek het spel af als het erg wild wordt of als een van de honden aangeeft het welletjes te vinden door niet meer van harte mee te doen.
- Neem verzoeken van mensen om uw hond bij u te houden of terug te roepen serieus, zelfs al vindt u het maar onzin.

Het zijn de kleine beetjes die helpen en menige hond (en hondenbezitter) zal u er dankbaar voor zijn.